

**Dissertatio inauguralis medica de lactis discussione ... / submittit
Theodorus Augustinus Laurentius.**

Contributors

Laurentius, Theodor Augustin.
Kniphof, Johann Hieronymus, 1704-1763.
Universität Erfurt.

Publication/Creation

Erfordiaae : Typis Jo. Christoph. Heringii, [1749]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cbevrxgc>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DE
L A C T I S
DISCVSSIONE,

QVAM
AVSPICE SVMMO NVMINE,
ET
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE,

SVB PRAESIDIO

DN. D. JO. HIER. KNIPHOFII,

ANAT. CHIRVRG. ET BOTAN. PROFESS. PVBL. FAC. MED. ASSESS. ORD.
ACAD. CAESAR. NAT. CVRIOS. COLLEGAE,

P R O L I C E N T I A
SVMMOS IN ARTE MEDICA HONORES
ET PRIVILEGIA
LEGITIME CONSEQVENDI,

PVBlico ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

THEODORVS AVGVSTINVS
LAVRENTIVS,
BVTSTADENSIS.

H. L. Q. C. A. S. R. MDCCLXIX. D. XXII. AVGVSTI.

ERFORDIAE

Typis JO. CHRISTOPH. HERINGII, Acad. Typogr.

[The page contains faint, mirrored bleed-through from the reverse side, which is illegible.]

I. N. 7.

§. I.

umorem albidum dulcem, a massa sanguinea in mammis mulierum post exclusionem infantis ex utero, secretum, ut in prolis fugentis nutritionem cedat, *lac* vocamus.

§. II.

Aliis quidem rebus albescentibus, propter coloris convenientiam, idem nomen imponitur. Ita neminem, nisi pharmaceuticæ artis plane ignarum latebit, ex feminibus cum aqua, præmissa trituratione, expressis, consurgere emulsiones. Notissimum exemplum suppeditat *lac amygdalinum*. Cremor seu butyrum sulfuris pariter *lac sulfuris* vocatur. Et cosmeticum illud medicamentum, quod ex lithargyrio cum aceto aliisque præparatur, *lactis virginis* nomine superbit, tam ob similitudinem coloris, quam quod virgines faciem lenociniis & coloribus polluentes sibi eo pallorem inducant. Sed de his impropria appellatione gaudentibus nobis jam nullus est sermo.

§. III.

Multo potius humorem in mammis elaboratum consideratione dignum in præsentì judicamus. Pensitatis enim circumstantiis, in quibus subjectis reperitur, quomodo ejus secretio in statu naturali sit comparata, & quæ ad hanc clarius intelligendam faciant, facilius erit explicatu, ubi discussio lactis necessaria, & qua ratione cito atque tuto obtineri possit.

§. IV.

Omnes omnino infantes utriusque sexus, primis post nativitatem diebus, ex mammarum papillis liquorem chyloso lymphaticum exprimere annituntur. Has observationes inter rarius occurrentes censuerunt, quas tamen hodie subinde accidisse nunciant curiosi ejusmodi rerum observatores, qualem LANZONVS de lacte in infante recens nato communicat in *Ephem. Acad. Nat. Cur. D. II. A. X. p. 231.* & SCHMIDIUS de lacte recens natæ puellæ *ibid. D. I. A. VIII. p. 143.* sed dum in glandulis mammariis, foetus in utero contenti per sanguinem maternum nutriti ingens lymphæ copia, sanguini in placenta uteri admixtæ colligitur atque secernitur, per papillæ ostiola in cavitationem tunicæ amnii exstillat, non mirum est, in aliquibus subjectis mammas tumere, inflammari & in apostema transire. In hac re consentiunt BOHNIVS, ORTLOBIUS, TEICHMEYERVS, MORGAGNI & GYTERMANN. magis curiosa vero est observatio CRÜGERI *Dec. II. A. IX. p. 241.* vidit nempe virginem 18. septimanarum, cujus mamminæ pomum Borsdorfianum magnitudine adæquabant, & quotidie lac ad uncias tres vel quatuor fundebant.

§. V.

§. V.

Ad morbos a scriptoribus omiffos, & a practicis neglectos, Cel. KRAMERVS in *Commerc. Litterar. Norimbergens.* Anno 1735. Hebd. XXX. p. 236. jure meritoque refert omnibus maribus pubescentibus semel obvium ab anno XII. ad XIV. incusantibus incubos mammas ipsorum noctu fugentes; dolore enim magis lancinante nocturno tempore, diurno autem pruriente fere intolerabili vexantur, pro varia enim variorum differentia, alter altero vehementius afficitur. Vidi ductus lactiferos exulceratos, areolam vesiculis obsitam & exoriatam in quindecim annorum nato jam prius pubescente; magnopere ea propter gaudebam, morbum aliquoties observatum, in nullo vero hactenus practico lectum in doctrina gravissimo, rerumque plenissimo Commercio confirmari.

§. VI.

Puellæ de sororiatione mammarum ab XI. ad XIV. annum conquerentes, jam memorato quoque laborant morbo, sicuti pariter aliquoties observavi, & proinde non adeo miror, tam multa apud practicos occurrere exempla, in virginibus lac reperiri, quod JOVBERTVS, l. 5. de error popul. c. 3. A. LAVRENTIVS l. 8. Anat. q. 1. Ephem. A. N. C. D. II. A. IX. obs. 139. p. 241. Franc. RANCHIN. de Morb. Mul. sua auctoritate confirmant, quorum ingentem numerum allegat G. FRANCVS in *satyra medica de triplici lacte virginis* §. 17. p. 7. & quando tunc mammæ suctione infantis sollicitantur, exquisite coctum & sufficienti copia ad infantem alendum prolici potest, conf. BEHR. *Physiol Med.*

p. 554. ita STEGMANNVS novit nutricem, quæ tres infantes illustres lacte suo virgineo aluit, quam mater illustris veram virginem juravit *Ephem. A. N. C. D. III. A. IV. p. 226.*

§. VII.

Suctionis ope in edentulis quoque vetulis lac fuisse interdum elicitum observationes hinc inde prostantes loquuntur: de lacte in mammis sexagenariæ referunt *Ephem. D. I. A. III. obs. 10. p. 14.* de aliis viduis ejulatu infantulorum commotis, aridas mammas præbentibus, successive tamen sufficientem ex iisdem nutritionem suppeditantibus, facile esset, historias proferre, si nostrum propositum hoc postularet, curiosum tamen lectorem ad eruditissimum G. FRANCVM l. c. ablegatum volo.

§. VIII.

De ipsis viris mammosis pressu lac emittentibus *Cel. RYCCERVVM* aliosque testes autoptas in medium proferre, non difficile est, quanquam de marium lactantium, quæ vulgo circumferuntur narrationes, *LENTILIVS* in *Fatromnematis Theor. Pract.* suam exposuit mentem *Part. II. Capite 23.* quod haud abs re inscribitur *de absurdis Medicis*: nihilominus lactatorum a viris infantum b. D. D. *Jo. Maur. HOFMANNVS* plura exempla allegat in *Disquis. C. H. anat. pathologica spec. XI. §. 15. p. 152.* Immo de tota talium virorum gente lege *Renuardum CYSATVM* de *Insul. Japon. Sc. Germanice ap. J. SCHENK. obs. l. 2. de mammill. obs. XI.*

§. IX.

Omnia autem hætenus dicta ad medicos, qui extra

tra ordinem incidunt, casus pertinent: regulariter non nisi maritatae, tempore ingravidationis ad finem perducto, foetumque enixae, lac in mammis elaborant. Duas natura mulieribus dedit mammas pectori impositas, ut si forsitan una quadam labe laboret, altera tamen ad infantem nutriendum superfit atque sufficiat.

§. X.

Hæ, si duo hæmispheria mediocri magnitudine modice distantia, cute candida, tactu æquali mollitie elastica prædita repræsentant, & in medio parvam rubellam papillam prominentem, rubro brunna areola cinctam ostendunt, concludimus, in statu naturali eas esse constitutas, ad actionem & secretionem destinatas existere aptas, nec facile morbis affligi.

§. XI.

Internam substantiam deprehendimus sub cute collocatam peculiaris fabricæ albicantis glandulosæ, quam copiosa quaqua versum ambit pinguedo, quæ hinc inde, maxime vero circa peripheriam glandulosæ substantiæ interposita unum cum eadem contextum facit.

§. XII.

Huic substantiæ glandulosæ interjectos invenimus *ductus* sive *tubulos lactiferos* tenuissimo principio ex ipsa glandulosa textura ortos, arcuatim per anastomoses unitos, in sinus dilatatos, tandemque septem ad decem foraminulis in papilla terminatos.

§. XIII.

Dum omnis humor in corpore humano secretus a massa sanguinea procedat, ratio & ordo dicendorum exigunt,

exigunt, ut strictius exponamus, per quas vias sanguis pro secretionem lactis destinatus, ad mammas vehatur, & per quos canales a secretionem residuus reducatur.

§. XIV.

Ex subclavia *mammaria interna* oritur sub sterno, decurrens ad infimum usque ventrem, ramis suis non solum costarum interstitia penetrantibus, variis partibus thoracis exterioribus, maxime autem mammis prospicit; sed etiam ad latera cartilaginis ensiformis egressa, rectum abdominis musculum subit, in eodemque anastomosibus a WINSLOVIO, NVCKIO, HEISTERO aliisque satis demonstratis, cum epigastrica arteria unitur.

§. XV.

Thoracica superior, quæ alias *mammaria externa* vocatur, ex axillari orta, serpentino decursu ad mammas progrediens per superiorem præcipue partem distributa reperitur. Notatu digna observatio doloris tensivi, tertio ut plurimum post partum die ab axillis orti, in mammarum superiori parte, horripilationibus interpositis, desinentis, de hujus arteriæ actione admonet.

§. XVI.

Quod vero non solum per arteriam mammariam internam & externam, sed etiam per *epigastricam* materia secretionem lactis idonea in mammas transferatur, varia me ad affirmandum inducunt argumenta: 1) primis post partum diebus, quantum vasa uteri contrahuntur, tantum mammæ lacte satis turgidæ magis infarciuntur, conjunctis simul motibus febrilibus. 2) Sicuti infans mammas fugit, ita lochia fluunt; quo incitatus

tatius fuctu lac detrahit eo uberius sanguis lochialis ad instar rivuli profluit, non sine dolore tensivo in utero incipiente & in mammis desinente 3) in cadavere mulieris post partum defunctæ arteria mammaria interna & externa æque ac epigastrica dilatata, anastomosesque satis conspicuæ reperiuntur.

§. XVII.

Arteriæ jam memoratæ venas in universo decursu agnoscunt socias, quæ sanguinem a secretionē lactis residuum ad massam sanguineam & cor reducunt.

§. XVIII.

De his ad lactis elaborationem absolute necessariis vasis sanguiferis nemo dubitat: non omnibus vero aridet NVCKII assertum, *nervos* ad materiam lacti supeditandam copiamque ejusdem augendam multum conferre. Etiam si vero liquidum nerveum lacti materialiter non admisceatur, secretionis tamen successum meliorem æque ac vitiatum pro circumstantiarum conditione expectari posse, nullus dubitat, cui mores nutricis cum lacte in infantem transferri, animique pathematum effectus in quantitatem & qualitatem lactis perspectum.

§. XIX.

Ante omnia autem lactis excretio nervis adjuvatur, quod communissima & fere in omnibus lactantibus frequentissime occurrente observatione evincitur. Flaccida nempe atque mollis papilla mediantibus labiis & lingua sugentis pusionis contrectata erigitur, quod nervi ad papillam substantia cavernosa præditam directi, exactam sensibilitatem conciliando, ductus recta linea extendunt, comprimunt, infantique faciliorem

papillæ apprehensionem, leviolemque, & si verum dicere volumus, proportionatum infantis suctioni affluxum semper suggerunt.

§. XX.

Terminos hujus tractationis transirem, multis argumentis demonstraturus, utrum chylus non immutatus in mammas deferatur, an vero in sanguinem transmutatus in mammis iterum lactis essentiam assumat. Sufficiat repetere ex physiologicis, chylum ex intestinis tenuibus intrare orificia vasorum chyli ferorum intra duplicaturam mesenterii sitorum, per ductum thoracicum & venam subclaviam in dextrum cordis ventriculum infundi, hinc cum sanguine propelli ad pulmones, quorum tenuissima vasa transiens amicum cum sanguine combinationem init; posteaque ad sinistrum, vel si mavis, posteriorem cordis ventriculum delatum, per aortam ad arterias mammarias, internam & externam & epigastricam trajici, quæ sufficientem semper copiam mammis porrigunt, ut harum fabricæ admirandæ & prorsus singularis functione primo speciem humoris albi habeat, gelatinosis vero sanguinis partibus admixtis lac & sanitati & nutritioni magis proficuum reddatur.

§. XXI.

Multum ad lactis elaborationem confert aeris temperatus ad corpus accessus; quapropter matrum optime tectæ in calore naturali servandæ sunt. Fructus cereales, oryza, avena excorticata & similia, bona qualitate lac satis copiose exhibent, cui etiam succurrit sufficiens potus, aquosus magis quam spirituosus; corporis

poris motus ab incunabulis sicut sanguinis exactiorem elaborationem promovet, ita quoque lac præstantius reddit; somnus non excedat, sed ita comparatus, ut septem vel octo horarum spatio vires iterum plenarie recuperentur. Omnes quidem excretiones regulariter procedant, una enim modum excedente, altera statim defectu laborat. Videbis itaque diarrhœa affectam, aut sudore perfusam lactis paucitate laborare. Quæ tandem & quanta sit affectuum animi in lac potentia, ex eo patescit, quod matres terrore perculsæ aut ira exæstuatæ mammas infantibus præbentes, cum lacte epilepsiam, ipsamque mortem conciliant.

§. XXII.

Etiam si lac, intuitu massæ sanguineæ, humor magis simplex existit, ex pluribus tamen partibus esse compositum, discimus, partim ex consideratione modi, quo conficitur, quem ex aquosis & pinguibus inter se unitis, elaboratio emulsionum pharmaceuticarum ex seminibus oleosis cum aqua paratis, æquale coloris albi productum, ostendit; partim resolutio lactis in butyrum, serum atque caseum.

§. XXIII.

Hisce generaliter scitu necessariis præmissis, ulterius considerandum venit, in quo casu requiratur, ut humor in mammis præternaturaliter constitutus evacuetur. Maximam primo loco curam exposcunt *recens nati*, utpote qui solo ejulatu dolorem perceptum indicare possunt, ideo primis post exclusionem diebus (§. 4.) papillæ eorundem expressione mediante a lymphâ contenta liberandæ, sacculoque herba majoranæ,

origani, serpilli, rorismarini repleto in vino cocto imposito roborandæ sunt. Obstetricibus sollicitam curam in repurgatione corporis recens nati habentibus hoc morbosum accidens fere nunquam occurrit; dum enim omnes mucosas sordes in superficie cutis hærentes leni frictione absumunt, non solum id, quod per papillulas exitum quærit, blandissimo motu exprimitur, sed simul profundius in vasis secretoriis hærens humor discutitur, aliorsumque derivatur. Eo frequentius autem observavi tumidas imo exulcerationem minantes mammillas, in ab aliquot diebus a negligentia deditis manibus obstetricantibus, & sorditudinem amante matre exclusis, ubi sola expressione sanitas obtineri non poterat, sed impositis discutientibus v. g. emplastro diaphoretico Myns. Norimbergensi, aliisque, oleo lacertarum malaxatis, corio fenestrato inductis abscessum avertere, necessitas postulabat.

§. XXIV.

Tempore *pubertatis*, in omnibus utriusque sexus hominibus, magna in corpore humano sese exerit mutatio. Partes enim ad nutritionem aptæ hætenus incremento atque extensioni solidarum adhibitæ, nunc ad iisdem majorem soliditatem inducendam, itemque barbam, pubem pilosque procreandos, ad humores per insensibilem transpirationem magis depurandos necessariæ; & ad elaborationem feminis in nobiliori, & superflui sanguinis, in sequiori sexu facientes; nunc aliorsum diriguntur, circulationisque leges certo modo immutantur. Concedo quidem, quod §. 5. allegatus morbus omissus non omnes pari sensibilitate affligat, sed,

sed, prouti in multis observare licuit, nullum Medicorum auxilium implorare necesse habuerunt homines de reliquo sani; teneriori vero corporis habitu & in junioribus annis valetudinarii, adde alios munditiem corporis averfantes, hincque liberam transpirationem impediētes habui hoc morbo curandos, ubi temperantia interna, ut & infusa herbarum theiformia loco potus ordinarii hausta, externe autem facculi paregorici plantis nervinis repleti & Spiritu salis ammoniaci, cochleariæ, serpilli citrati, irrorati, calide impositi omnem absolvebant paginam; præter unam, quam memini, miseram, cui iniquo deceptæ consilio, planeque adverso usæ remedio, unguento ægyptiaco superlito, tam tetra in mamma nascebatur suppuratio, ut papillæ ipsius destructio metuenda, ni inflammatione restincta & procurata consolidatione ne malum serperet latius, omnibus viribus restitiffem, quem morbum peculiari enarrari dissertatione operam duco haud contemnendam.

§. XXV.

Virgines adultiores, menstruamque secretionem aliquoties expertæ, non raro vitia diætæ committentes aut antea valetudinariæ periculum incurrunt, mammarum tumore, dolore, imo etiam inflammatione affligi; frequentissime a Practicis observatur, virgines nonnullas instante mensium fluxu, aliquot dies ante eruptionem eorum, dolore mammarum tensivo, tali-que tumore vexari, ut arctiorem thoracum constrictionem perferre nequeant. Nihil quoque insoliti est, obstructis in virgine mensibus humorem lacti analogum

vel mucum lactis similitudine mammas earundem distendere, ut suspicionem de virginitate læsa apud imperitos incurrant. Medicis vero exercitatis HIPPOCRATIS *Seç. V. Aphor. 39.* ante oculos habentibus, & reliqua signa suppressionem mensium & cachexiam virginiam concomitari assueta perpendentibus, observationesque practicas in memoriam revocantibus, v. g. mensium ex mamma in puella fluentium *Dec. II. A. V. App. pag. 41. obs. 70.* fundamentum & causa morbifica non tantum facile detegitur, sed etiam adhibitis remediis idoneis & præsentibus actioni primarum viarum prospicientibus, sanguinis cruditatem corrigentibus, visciditatem incidentibus, obstructa uteri vasa referantibus, & denique emmenagogis decenti sub cautela practica exhibitis, mensium ordinarius restituitur fluxus, sponteque tunc tumor, reliquaque mammaram naturalem mollitiem atque magnitudinem turbantia evanescunt. Quibusdam virginibus prima vice mensium fluxum experturis, accidit tumor mammaram durus, aliis symptomatibus conjunctus; his RIVERIUS medetur sectione venæ in brachio, præterlapsisque quatuor septimanis, reiterata in pede instituta, sanguinisque intemperie debitis correctæ medicamentis, GALENUS spongiam ex aceto madentem super imponi jubet, ut mammæ parvæ maneant naturalemque duritiem retineant. De reliquo superfluum judico allegare autores CARDANVM, VESALIVM, Joach. CAMERARIVM, A. LAVRENTIVM, aliosque a Celeb. FRANCO citatos, observationibus innixos affirmantes: salva virginum integritate in earum mammis quandoque

que lac reperiri. Mammæ a virginitate Cicuta illitas semper staturas, Auctor est ANAXILAVS teste PLINIO lib. 25. c. 15. Ego tamen ad fororiantes puellarum mammæ coercendas adhibere, minime suasor essem, cum enim ejus usus internus venenosus, externum cum *Anonymo in Dod. authore* infidum pronuntio, etiam si *Guil. VARIGNAN. Secret. Med. J. C. BARICELL. Hort. Gen. Georg a TYRRE Hist. Plant.* hunc in finem commendant.

§. XXVI.

Accedentibus autem propius ad *maritatas*, perpendendum nobis est, discussionem lactis easdem a Medicis poscere variis sub circumstantiis aut commoditate inductas, aut falsa persuasione deceptas, aut necessitate coactas. Quædam post partum infantem propriis mammis alere recusant, hinc ejus discussionem a Medico avide sollicitant. Aliæ, septimo ut plurimum post partum die, nimio lactis ad mammæ influxu perterritæ, nihil magis discussionem exoptant. Aliis defectus papillarum, impedimento est infanti ubera porrigere, hinc lac copiose mammæ intrans discutiendum venit. Alias morbosa corporis constitutio, scorbutica nempe aut cachectica invitas cogit infantem conductæ mercede nutrici tradere, ideoque, ne ad mammæ consuetus major fiat affluxus in tempore prospiciendum est. Propter perversos mores aliis assuetos, scortationem, stoliditatem aut ad furtum inclinationem, mariti infantum amore capti, materno lacte pusiones nutriri non permittunt, ne ipsis cum lacte vitia simul communicentur, ideoque lactis discussio in principio statim quoque

que necesse est. Tandem in omnibus infantem ablatum volentibus lactis discussio requiritur.

§. XXVII.

Sapientissimi creatoris ordinatione contingit omnibus mulieribus, ut sanguis superfluus, qui ipsas ad conceptionem reddebat idoneas, & ingravidationis tempore ad foetum nutriendum impendebatur, post eundem in lucem editum ad mammas transferatur, ut ibidem novi nutrimenti lactis elaboratio fiat; graviter itaque ejusmodi mulieres erga se ipsas, graviter quoque erga proprios infantes peccant, quæ commoda vitæ ratione captæ proprium lac infanti exhibere renuunt.

§. XXVIII.

Neminem nisi fundamentorum physiologicorum plane ignarum latet, foetum in utero latitantem, corpore minore gaudentem, viscera atque vasa sanguifera minora habere corpusculo suo accommodata, humoribusque pariter indigere tenuitate atque fluiditate proportionatis diametro vasorum eorundem circulationi destinatorum, eum in finem placentam uteri sanguinem maternum ulteriori comminutione aptum reddere, ut partes subtiliores redditæ per funiculum umbilicalem in corpusculum foetus transferri possint, crassiores autem subtile corpusculum foetus permeare, atque, cum nutritioni minus conducant, matri iterum tradantur. Magnam itaque copiam partium fluidarum crassiorum mater a foetu ejectarum sibi colligit, quas deinde foetus majori corpore instructus ex mammis sub specie lactis repetit, matremque a morbis instantibus liberat,

liberat, ad quos ipsam in utero, nobilissimam, subtilissimamque sanguinis partem absumendo, disponebat. Quaecunque igitur infantem lactare renuit in se ipsam fit injuriosa, dum crassiores sanguinis partes tempore gestationis collectas multifariis morboris symptomatibus sensim consumere tenetur.

§. XXIX.

Non solum autem sibi ipsis nocent, sed etiam gnatum lædunt: nullum lac pusionis ætati magis convenit quam propriæ matris; nullum lac temperamento infantis magis congruum, quam quod secernitur ab eodem sanguine, quo in utero fuit nutritus; & si mores cum lacte infantibus communicantur, quam sententiam Ill. *Frid. HOFFMANNVS* quoque demonstravit, mater honesta multis virtutibus ornata, suum infantem nutrici tradit, quæ ut plurimum sunt scelestissimæ, scelerum rudimentum atque semini in gnatos translata causa moralis evadit. Accedit, quod infantes plurimum ardentius ament nutrices, & mutuus observetur inter lactantem & lactatum affectus amoris, nunquam mater talem erga se amoris ut gradum percipiat in infante a nutrice lactato, & amor vice versa maternus erit remissior.

§. XXX.

Lubrico nititur fundamento opinio, falsisque superstructa est argumentatio præmissis, quod puerperæ alienis nutricibus lactationis onus tradentes brevissimo temporis spatio amissas inter gestandum vires recuperent, & præterea longe formosiores evaderent atque manerent, quam si ipsæ lactationis negotium susciperent. Experientia meum confirmat assertum:

duas novi sorores eadem corporis formositate & vigore; natus major quinque infantum mater, omnes postquam proprio lacte nutrit, elegantiori habitu, corporeque sano gaudet; altera majorem pulchritudinem affectans, quatuor enixa infantes, quos lactandos ideo renuebat, ut nitor faciei, elegantiaque integra servaretur; sed proh! misere decepta & venustatem & pulchritudinem & firmam corporis adfectionem perdidit, ægretque, morbis junctim eam vexantibus. Rationem §. 28. adlatam huc quadrare existimo, dum enim sanitas eo perfectior est, quo magis sanguis depuratus existit; sanguis autem eo exactius depuratur, quo plus secretionis & excretionis vigent, & in statu naturali procedunt; notabilem vero, si non præcipuam atque primariam excretionem in sexus sequioris mediæ ætatis hominibus constituat menstrua ejusque vicaria, lactatio; & quo perfectior sanitas, eo excellentior quoque corporis facies externa. Sequitur, ut matres infantes propriis mammis nutriendes eo ipso formosiores redantur. Ergo in hoc casu lactis discussio argumentis a ratione & experientia desumptis potius dissuadenda.

§. XXXI.

Falso quoque præoccupatæ timore lactis discussionem postulant puerperæ ut plurimum *primiparæ*, quando nonnullis, tribus cum dimidio, aliis septem post editum foetum diebus præterlapsis, mammae nimio sanguinis affluxu in tumorem durum cum dolore tenso affurgunt, conjuncta horripilatione febrili; motibus enim naturæ probe observatis, & legitimis regulis diæteticiis huc facientibus non neglectis, lochiorumque

que fluxu debite sustentato atque promotio, nulla amplius discussione opus est, si modo infanti adultiori mammæ frequentius evacuandæ præbeantur; aut si hoc non sufficiat, & simul lochia retineantur, vena in pede aperta, superfluum sanguinem evacuare possumus, consilio FORESTI Lib. XVIII. Obs. XIX.

§. XXXII.

Aliud plane est, si *defectus papillarum* puerperas ad nutricis vices subeundas inhabiles reddit, quod duplici modo contingere videmus; aut papillæ in mammarum cute delitescunt, aut plenarie desunt. Prius in multis occurrit arctioribus fibulatoriis, sive capitiis, multis balænæ baculis firmatis, a tenerrima juventute constrictis, utentibus, quæ prominere papillas prohibent, easque ita comprimunt, ut eandem superficiem complanatam cum mammis acquirant. Hæ, si ultimis gestationis mensibus nuce moschata ad modum pileoli digitorum excavata papillam tegunt, aut annulum ex radice rhodia tornatum eidem induunt, compressionemque ulteriorem evitant, sensim ac pededentim elicitur, ut post partum absolutum foetus mammæ appositus papillam magis ac magis, dum emittendo commode lacti disponatur, educere possit. Posterius si forte evenerit, ut per abscessum in puella aut circa pubertatis annos tota prorsus interierit papilla, evitari nequit, quin eo, quem infra apponam, modo lac quam primum discutatur.

§. XXXIII.

Matrimonium inituro *morbosa* mulieris *constitutio* non in oculos incurrit, ideoque accidit, ut aliquis

adipiscatur uxorem sanitatis labefactatæ causas occultantem. Primarium finem conjugii esse procreationem sobolis & ratio docet, & natura eo homines impellit, ut unusquisque omnia laborum incommoda lætus suscipiat, si modo fructus laborum & pecunias acquisitas in infantes, legitimos hæredes transferre possit. Nunc mater cacochymica & scorbutica quidem concipit, feliciter gestat, & in utero foetum alit, atque legitimo tempore in lucem edit, sed si ipsum nutrit, femina morbosa embryoni in utero communicata magis excitantur, corpusculoque ab aere inspirato magis magisque alterato infantis, excitantur tormina, superveniunt non raro insultus epileptici & non leves ægritudines, & præmatura mors acceleratur, uti ETTMÜLLERVS praxi edoctus testatur. Consultius itaque infans servandus nutrici conductæ committitur, ut salubri tali lacte opprimantur morbosa fermenta; matris vero lac mammas intrans discutitur, & tempore puerperii infusis balsamicis, commodisque medicamentis dyscrasia sanguinis corrigitur, ut probe observatis regulis diæteticiis materia peccans præparata sub fluxu lochiorum e corpore evacuetur, ideoque & matris & infantis sanitati prospiciatur atque consulatur.

§. XXXIV.

Pater, qui curam gerit pro infantum corpore, non minus sollicitus est, ut *moribus* imbuantur eosdem ornantibus. Quot vero sexus sequioris a prima juventute furto, scortatione, pertimescendisque inquinatæ flagitiis, in eadem se viris nuptæ ingurgitant, honestatis etsi præ se ferant speciem? Ne vero infantes
pari

pari labe inficiantur, aut rudimenta malorum in utero posita per lac maternum gravius exacerbentur, moratori committendus infans nutrici, ut ejus lacte vitia jam contracta extirpentur, corrigantur, matri vero lac removendum.

§. XXXV.

Diverso tempore, variisque sub circumstantiis mulieres discussionem desiderant, nunc infantem ablactare volentes; nunc sub ipso lactationis negotio, & vel ob abundantiam mammas distendentem, vel ob coagulum in iisdem factum; nunc primis post factam ingravidationem diebus. Multis maritatis accidit, ut statim *post factam imprægnationem* infimus venter pariter ac mammæ dolore tensivo in figuram globosam attollantur, qui tamen tumor primo mense præterlapso detumescit. Desiderarunt quædam a me, ut remediis huic in tempore succurratur tumori; quum autem experientia ipsa edoctus essem, effectum esse immutatæ, ex ingravidatione factæ, œconomiae animalis; facile illis persuadebam, nihil inde metuendum periculi; æquiori animo dolorem perferebant, cum, quod prædixeram, repente factus tumor post quatuor septimanas decrescebat ac desinebat, qui vigesima quidem septimana iterum auctus, inter factæ imprægnationis signa numerari potest.

§. XXXVI.

Primiparæ lactantes fere omnes de abundantia lactis conqueruntur, sicuti autem hoc signum est integræ sanitatis, ita tantum admonendæ sunt, regulas diæteticas exacte observare, utpote quæ ipsis præcipiunt, æ-

rem frigidiorē evitare, maximopere autem mammas ab eodem defendere; in puerperio nulla polytrophā assumere, victu potius tenui esse contentas; non nimium otio, quieti & somno indulgere, sed durante lactationis tempore assueto labore corpus exercere; noctu octo horas reficienti somno consumere; ad ordinarias se- & excretiones respicere, &, quod præcipuum est, de die infanti toties nutritione turgidas mammas exhibere, quoties evigilat, noctu autem ter tantum sugendas offerre, & quidem determinato tempore v. g. vesperi hora decima, hora prima nocturna & hora quinta matutina; hoc ordine observato abundantia lactis semper moderabitur, &, quando infans ex una mamma nutrimentum haurit, semper ex altera æqualis quantitas superflui exstillabit.

§. XXXVII.

Id vero solícite quoque attendendum, ut alternatim nunc dextra nunc sinistra pusioni porrigatur mamma. Si enim aliquoties ejusdem lateris mamma infanti præbetur, quo brachio mater infantem commodius apprehendit, huic infans brevi tempore assuescit, alteramque sugere ulterius renuit, simul etiam fluida lactis pars plus vexatam intrat, dum in altera quiescente quædam pars residua stagnat, coagulatur & glandulam mammariam infarctam atque induratum reddit, ad quam tunc discutiendam ut plurimum frictio molliori pelle mustelæ, quam albam optant, sufficit; cum excutia enim discussionem instituendam dissuadeo, quia vidi in excessu peccantes majorem induxisse tumorem, dolorem, imo inflammationem; & quod huic curationi acceptam hære-

hæreditate excutiam paratissimum jactent remedium, superstitionem redolet, quo saniores uti verebuntur, simplicioribus ut impium interdicendum. Amuleti loco mercurius vivus in nuce avellana cariola vel calamo scriptorio e collo suspensus intra mammas gestatus resolutionem atque discussionem stagnantis in mamma lactis promovet, ita ut & in hoc casu axioma Ill. Wedelii veritati superstructum reperiatur, nihil magis fundere lympham quam mercurius.

§. XXXVIII.

Consensum partium solidarum & fluidarum inter corpus matris & infantis, (aut si placet sympathiam nominare,) nemo nisi praxi medica minus exercitatus negabit. Quid in corpore embryonis producit nævos respondentes imaginationi gravidæ matris? Consensus partium. Quid in mammis lactantis matris excitat dolorem punctorium titillantem, quando infans sitiens ejulat remoto loco degens? Consensus inter matrem & genitum. Quid pallorem faciei & labiorum, corporis frigus, aliaque in infantis producit corpusculo spatio horæ quadrantis ante, quam mater febre intermittente laborans paroxysmum experitur? Consensus intercedens matris & lactantis corpus. Hæc aliaque pensitans non mirabitur, lac evanescere, si mors lactantis instat; hinc utplurimum signum morituri infantis desumunt, cujus vitæ periculum huc usque non apparuit. Quæ non ita dicta velim accipiantur, quæ in omnibus se exserant lactantibus, quum variæ variorum causæ & frequentiores restringant experientias. Inveniuntur quoque matres, quarum infantibus præma-
tura

tura morte privatarum lac copiosius ad mammas fluens discussionem postulat, quod vero legitimo modo, necessariis cautelis practicis observatis, expertoque Medico in consilium vocato, instituendum. Perversa enim tractatione, & remediis domesticis, ex vetularum plerumque suasu applicatis, sæpe oriuntur anxietas præcordiorum, pectoris & mammarum dolores, tensiones atque nodi, quibus nisi tempestiva resolutione ac discussione præveniatur, inflammatione concepta suppuratio sequitur; aut in corpore cacochymico scirrhus & deplorabilis cancer vitam maximis sub cruciatibus degere quinimo finire causa existit.

§. XXXIX.

Quando igitur aut infans mortuus, aut annum egressus ablaetandus, lac ut removeatur, omnino opus est. Providus & cautus de eo consultus ad duo maxime respicit momenta Medicus I. lac in mammis contentum discutiatur & resolvatur II. ulterior lactis secretio impediatur. Nunc Medicus triplici ratione omnibus ejus opem implorantibus succurrit: Consilio diætetico, Remedio pharmaceutico, & Auxilio Chirurgico.

§. XL.

Prius obtinebit, ac ex voto perficiet, si infante mortuo, ab alio infante; aut adhuc vivente ablaetante, lac in mammis concretum omne exfugitur; quod si vero nec hac ratione excussum fuerit, emollientibus & discutientibus externe utatur; interne autem exhibitis sudoriferis, majori quantitati in peripheria corporis exitus concilietur, ut sanguis ad mammas delatus per
venas

venas redire queat, & in vasis depletis locum inveniat.

§. XLI.

Consilia diætetica suadent, a cibo & potu per aliquot dies abstinere, infusoque theiformi ex radice bardanæ glycirrhizæ, herba betonicæ, scolopendrii, oreoselini, floribus chamomillæ, borraginis, tunicæ, ligno sassafras & similibus composito contentam esse, corpus modice movere, prout conditio personæ ablaçantis permittit, somno non nimis indulgere, animique pathemata vehementiora fugere.

§. XLII.

Varia ex triplici regno desumta externe mammis applicantur: Herba petroselini viridis sub ferro candelato, quo lintheamina lævigantur, calefacta apponitur, quæ si adsiccescat, denuo recens parata imponatur. Item herba recens cum cumino contusa ad instar cataplasmatismis mammis applicata præstat G. H. VELSCH. *Obs. Med. Episagm.* 32. discutit simul glandulas mammarum lacte turgidas induratas. BEHRENS *Selecta Diætet. Arn.* WEICKARD. *Thef. Pharm. Rod. a CASTRO de Morb. Mul.* Herbam Alsine viridem mulierculæ ad lac in mammis discutiendum sub axillis gerunt, talis vero repulsio a frigore herbæ maxime proveniens sæpe nociva evadit; tutius proceditur, si recens herba, uti de petroselino dictum, calefacta mammis imponitur. conf. WEICKARD. *l. c.* aut si cum aqua decocta cataplasmatismis forma mammis super imponitur TABERNÆMONTANVS in *Argeney-Buch.* CRATO *L. V. Conf.* 40. Pariter Cataplasma ex herbis siccis menthæ & Rutæ p.

æ. tantillo feminis carvi, in aceto cerevisiæ coctis, mammis calide applicatum, lac coagulatum non solum resolvit, sed novam quoque lactis generationem prohibet. Herbam cicutæ aqua & aceto coctam, fotu mammis applicatam *Rosinus LENTILIUS Misc. Med. Pract.* laudat ad lac discutiendum, ut præcaveantur inflammationes, schirrhi, cancri, tumores & tubercula. Ab adstringentibus vero, repellentibus, constipantibus & refrigerantibus abstinendum esse judico, quam diu alia remedia prostant. Lac in mammis induratis stagnans nostræ discutiunt mulierculæ inunctione butyri insulsi; nunc vero lac habet aliquam partem, quæ post secessionem butyro sæ pinguitudinis spissescit. Hæc videtur esse lymphæ, quæ, quamdiu interpositæ particulæ oleosæ a contactu suarum particularum prohibentur, non cohærescit, *celeb. SCHVLZIO* erudite hoc docente; pingues itaque partes lacti deficientes, per inunctionem mammarum restitutæ, lactis regressum ad massam sanguineam facilitant.

§. XLIII.

Sunt, qui sacculis paregoricis impositis optatum semper impetrant auxilium: recipiunt herbam salviæ & origani siccam, sale communi & aliquot granis camphoræ additis, sacculo includunt, quem interpassatum calide applicant. Ubi autem præcipuus scopus simul emollitio existit, floribus meliloti, verbasci, sambuci, chamomillæ, femine lini, fœnugræci, carvi, contusis, addita camphora, sacculum replent, eoque calide mammis imposito utuntur. *DOLÆVS Opp. Append. Epist. V.* cinnabarim nativam cum aqua florum sambuci mixtam,

tam, vel cum cera in emplastrum redactam commendat. Emplastrum ex cera, cinnabari & oleo lini paratum WALDSCHMIDIUS expertus deprædicat *Ephem. N. C. D. H. A. VI. Obs. 155.* Emplastrum, quod *Illustris WEDELIVS Comp. Prax. Clin.* ex diachyl. simpl. unc. i. sperm. cet. dr. iij. camph. g. iv. croc. g. iij. compositum, imponi præcipit, haud contemnendum in removendo feret lacte auxilium.

§. XLIV.

Interne pulveres salini medii, absorbentes, temperantes, essentia alexipharmaca Stahlî, serpentaria virginiana, myrrhæ balsamica, succini, castorei, asæ foetidæ M. S. rectificata, Tinctura bezoardica egregium edunt effectum; si modo medicus ad symptomata, subjectum, aliasque circumstantias respiciat, quale medicamentum, quando, in qua dosi, & quamdiu sit adhibendum. Videbis enim maxime differre casus, ut librum integrum conscribere necesse habeat, omnibus qui prospicere, singulaque evolvere velit.

§. XLV.

Lacte novo si post suctionem ultimam mammæ adimplentur, necesse est, ut evacuetur, potest hoc præstare mulier suctui asueta, aut ipsa ablactans instrumento vitreo succarola dicto, aut quod mihi magis aridet cucurbitula lignea majori. Recipere debent cantharum ex recenti ligno paratum, aquæ deportandæ alias destinatum, tali apertura præditum, ut mammam turgentem exacte capere possit. In hunc fundunt aquam, radicibus liliorum alborum, herba malvæ, mercurialis &c. decoctam, circumagunt ferventem in cantha-

cantharo aquam, iterumque effundunt, statimque cantharo mammam recipiunt, sic ad instar cucurbitæ marmæ adhærebit; calorque & vapor herbarum emollientium efficiet, ut lac stagnans resolvatur atque educatur, quod tam diu reiteratum, alternis mammis cucurbitam hanc ligneam applicando, donec naturalis marmæ mollities restituta sit. Fascia tunc supra mammam emplastro tectas circumducta novam lactis generationem impedit. Ubi necessitas & plethora præsens urget, sanguis quoque imminuendus est venæsectione. Quando humores quantitate & qualitate peccantes primas vias molestant, clysteris injectione non modo evacuantur, sed etiam humores ad mammam transeuntes repelluntur.

§. XLVI.

Posterius quod §. XXXIX. indicavimus tutius perficietur remediis internis, humores imminuentibus, aliorumque ducentibus, laxantibus, diaphoreticis, diureticis, quorum præparationem judicio & experientiæ Medici relinquimus. Externe marmæ & thorax fascia & arctioribus vestibus constringantur, ubi etiam Emplastri ad dorsum applicatio a WEDELIO præscripti non negligenda.

